

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

Спеціальність 211 “Ветеринарна медицина”

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри_ паразитології
та фармакології
професор_ Рубленко С.В. _____
“ _____ ” _____ 2025 р

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: «КОМПЛЕКСНЕ ЛІКУВАННЯ ТЕЛЯТ ЗА
ФАСЦІОЛЬОЗУ»

Виконавець _____ Д.А. Тимченко

Науковий керівник
Н.В. Авраменко

Рецензент _____

Я, Тимченко Дар'я Андріївна, засвічую, що кваліфікаційну роботу виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності.

м. Біла Церква
2025 р.

АНОТАЦІЯ

Тимченко Дар'я Андріївна

Тема: «Комплексне лікування телят за фасціольозу»

Досліджено: поширення, діагностику та клінічні ознаки фасціольозу телят СТОВ «Іскра» с. Байбузи Черкаського району Черкаської області. Захворювання підтверджено лабораторними дослідженнями. Розроблений протокол лікування тварин Лерафен емульсією в комплексі з нестероїдним протизапальним засобом Мелоксивет та жовчоґінним препаратом – Холосас.

Методи досліджень: Епізоотологічні. Вивчення захворюваності ВРХ різного віку. Клінічні - анамнез, огляд, дослідження різних систем організму, зважування. Для гел'мінтоооскопії використовували метод послідовних промивань фекалій тварин.

1. **Зроблено висновок.** СТОВ «Іскра» с. Байбузи Черкаської області. є умовно неблагополучним за фасціольозу ВРХ. Ефективність комплексного лікування телят за фасціольозу в досліді була позитивною. Одноразово використовували Лерафен емульсією разом з внутрішньо м'язовим введенням розчину Мелоксивету та десятиденним випаюванням Холосасу. Запропонована схема лікування покращила загальний стан тварин. Середньодобові прирости маси тіла були на 540г більше, що на 292% вище порівняно з контролем. Економічний ефект від проведених ветеринарних заходів складав 8975,48 грн., а на 1 гривню витрат – 93грн.

Одержані результати можуть бути використані: у лікуванні та профілактиці котів за блошиного алергічного дерматиту.

Кваліфікаційна робота магістра містить 52 сторінок комп'ютерного тексту, ілюстрована 20 малюнками та 8 таблицями.

Список використаної літератури включає 38 вітчизняних та зарубіжних джерел. У роботі представлений додаток.

ANNOTATION

Timchenko Darya Andriivna

Topic: "Complex treatment of calves for fasciolosis"

The spread, diagnostics and clinical signs of fasciolosis in calves of the cattle farm "Iskra" in the village of Baibuzy, Cherkasy district, Cherkasy region were studied. The disease was confirmed by laboratory tests. A protocol for treating animals with Lerafen emulsion in combination with the non-steroidal anti-inflammatory drug Meloxicam and the cholagogue drug - Holosas was developed.

Research methods: Epizootological. Study of the incidence of cattle of different ages. Clinical - anamnesis, examination, examination of various body systems, weighing. For helminth oviscopy, the method of sequential washing of animal feces was used.

1. A conclusion was made. The cattle farm "Iskra" in the village of Baibuzy, Cherkasy region. is conditionally unfavorable for cattle fasciolosis. The effectiveness of the complex treatment of calves for fasciolosis in the experiment was positive. A single dose of Lerafen emulsion was used together with intramuscular administration of Meloxicam solution and ten-day drinking of Holosas. The proposed treatment regimen improved the general condition of the animals. The average daily body weight gain was 540 g more, which is 292% higher compared to the control. The economic effect of the veterinary measures carried out was 8975.48 UAH, and per 1 hryvnia of expenses - 93 UAH.

The results obtained can be used: in the treatment and prevention of cats with flea allergic dermatitis.

The master's qualification work contains 52 pages of computer text, illustrated with 20 figures and 8 tables.

The list of used literature includes 38 domestic and foreign sources. The work presents an appendix.

ВСТУП

Фасціольоз поширена хвороба, яку часто реєструють у корів та молодняку після вигульного періоду. Це одне із найбільш небезпечних і широко розповсюджених гельмінтозів жуйних тварин. Вона завдає значної економічної шкоди через зниження молочної і м'ясної продуктивності. Суттєвим вважається погіршення якості продуктів і витрати коштів на проведення лікувально-профілактичних заходів [1-3].

Актуальність обраної теми.

Насьогодні відомі дослідження, присвячені вивченню фасціольозу жуйних. Розроблені питання епізоотології, біології, терапії, хіміопротекції. Більшість робіт із вивчення біології фасціол мають однобічний характер, не враховують абіотичних і кліматичних факторів [2-5]. Мало робіт, присвячених проблемам хіміопротекції захворювання, а значна кількість зарубіжних антигельмінтиків не виправдовують себе на практиці.

Дослідження, проведені безпосередньо у господарстві, дозволять глибше пізнати розвиток фасціольозу. Це дасть можливість проводити цілеспрямовані та економічно-ефективні заходи боротьби у неблагополучних за фасціольозу господарствах.

У зв'язку із цим комплексне лікування телят за фасціольозу є безперечно актуальним.

Мета роботи.

Для розв'язання мети нашої роботи необхідно вивчити епізоотологію, клінічні ознаки та лікування фасціольозу телят СТОВ «Іскра» с. Байбузи Черкаської області. Визначення хвороби має бути підтверджено лабораторними дослідженнями. Це дасть можливість розробити протокол лікування тварин Лерафен емульсією – протитрематодним антигельмінтиком. Для посилення ефекту засобу його комбінують з НПЗП Мелоксиветом та жовчогінним препаратом – Холосас. Зокрема, Мелоксивет, як нестероїдний протизапальний засіб посилює імунітет тварини, а Холосас,

як жовчогінний препарат, покращує функцію печінки. Таким чином, у протоколі поєднується етіотропне та патогенетичне лікування.

Об'єктом дослідження роботи були хворі на фасціольоз телята, вивчення та опрацювання методів діагностики хвороби. Зв'язок лікування з процесами патогенезу захворювання безпосередньо у конкретному господарстві.

Предмет дослідження: обґрунтування комплексного застосування антигельмінтика Лерафен емульсії з Мелоксикамом – засобом, що підвищує опірність організму та жовчогінним препаратом Холосас.

Новизна роботи:

Вперше, на базі тварин СТОВ «Іскра» був апробований протокол лікування фасціольозу телят з використанням запропонованого комплексу. Поєднання цих засобів посилило ефективність Лерафен емульсії, зменшило період видужування телят та допомогло оздоровити стадо.

ВИСНОВКИ

2. СТОВ «Іскра» с. Байбузи Черкаської області. є умовно неблагополучним за фасціольозу ВРХ, з середньою екстенсивністю інвазії 56,7% та інтенсивністю – 17 екземплярів яєць в одній краплині досліджуваного розчину.

3. Землі сінокосів господарства торф'яно-болотні. Це забезпечує збереження вологи у травостої, біотопі малого ставковика – проміжного господаря фасціол.

4. Ефективність комплексного лікування телят за фасціольозу в досліді була позитивною. Одноразово використовували Лерафен емульсію всередину в дозі 0,75мл/10кг м.т. разом з внутрішньо м'язовим введенням розчину Мелоксивету в дозі 2,5мл/100кг м.т. та десятиденним випаюванням Холосасу по 20мл за 30 хвилин до годівлі, один раз на день.

5. Екстенсефективність лікування на 10-й день дослідження становила 70%, за інтенсефективності 69,7% із подальшим збільшенням ефективності на 30 день до 100%.

6. Комплексне лікування телят за запропонованою схемою покращило загальний стан тварин. Середньодобові прирости маси тіла були на 540г більше, що на 292% вище порівняно з контролем.

7. Економічний ефект від проведених ветеринарних заходів складав 8975,48 грн., а на 1 гривню витрат – 93грн.

ПРОПОЗИЦІЇ ВИРОБНИЦТВУ

Для ліквідації фасціольозу в СТОВ «Іскра» Черкаського району Черкаської області запропоновано наступні заходи:

1. Рекомендувати стійлове утримання великої рогатої худоби чи випас на полях після збору урожаю зернових культур.
2. При випасанні тварин проводити зміну пасовищ через 2 місяці. Переводити їх на нові пасовищні ділянки із забезпеченням водопою водою з закритих джерел.
3. Пасовища, заселені малим ставковиком, обробляти розчином міді сульфату в концентрації 1: 5000.
4. Профілактичну дегельмінтизацію великої рогатої худоби проводити двічі на рік: перед вигоном на пасовище і при постановці на стійлове утримання. Використовувати Лерафен емульсію згідно інструкції.
5. Постійно проводити бактеріальне знезараження гною.
6. Регулярно проводити меліоративні роботи на луках, де випасають тварин. Захід забезпечує розрив епізоотичного ланцюга, знищуючи прісноводних молюсків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Fasciola hepatica: / Hanna R. E. B., McMahon C., Ellison S., Edgar H. W., Kajugu P. E., Gordon A. et al. *Veterinary Parasitology*. 2015. Vol. 207, N 1/2. P. 34–43.

2. Куляба О. В., Стибель В. В., Гутий Б. В. Вплив клозаверму А та катозалу на показники протеїнсинтезувальної функції печінки корів за експериментального фасціольозу, сенсibilізованих атиповими мікобактеріями. *Наук. вісник Львів. Нац. університету вет. медицини та біотехнологій ім. С. З. Гжицького*. 2017. Т. 17, вип. 73. С. 122–125. DOI: 10.15421/nvlvet7325

3. Довгій Ю. Ю., Гудь А. О. Розповсюдження, сезонна динаміка та особливості епізоотології фасціольозу великої рогатої худоби в Житомирській області //The 5th International scientific and practical conference “The world of science and innovation”(December 9-11, 2020) Cognum Publishing House, London, United Kingdom. 2020. 1012 p. – 2020. – С. 401.

4. Fasciola hepatica is associated with failure to detect bovine tuberculosis in dairy cattle / Claridge J., Diggle P., McCann C. M., Mulcahy G., Flynn R., McNair J. et al. *Nat Commun*. 2018. N 3. P. 853. DOI: 10.1038/ncomms1840

5. Brygadyrenko V., Ivanyshyn V. Changes in the body mass of *Megaphyllum kievense* (Diplopoda, Julidae) and the granulometric composition of leaf litter subject to different concentrations of copper. *Journal of Forest Science*. 2015. Vol. 61, N 9. P. 369–376. <http://dx.doi.org/10.17221/36/2015-JFS>

6. Mapping human health risks from exposure to trace metal contamination of drinking water sources in Pakistan / Bhowmik A. K., Alamdar A., Katsoyiannis I., Shen H., Ali N., Alie S. M. et al. *Science of The Total Environment*. 2015. Vol. 538. P. 306–316. <http://dx.doi.org/10.1016/j.scitotenv>

7. Л. В. Нагорна, В.І. Рисований Поширення неоаскарозу телят в умовах фермерських господарств сумської області, *scientific progress & innovations: № 4 (2019): Вісник полтавської державної аграрної академії*

8. Dovhii Y. Y., Hud A. O. Ефективність комбінованої терапії за фасціольозу великої рогатої худоби //Bulletin of Sumy National Agrarian University. The series: Veterinary Medicine. – 2023. – №. 4 (63). – С. 15-23.

9. Березовський А. В., Грицик О. Б. Епізоотичний процес за фасціольозу великої рогатої худоби в Рівненській області //Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Ветеринарна медицина. – 2016. – №. 6. – С. 169-171.

10. Малова Т. І. Поширення, діагностика і профілактика фасціольозу великої рогатої худоби //Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса. – 2020. – Т. 2. – №. 12. – С. 351-355.

11. Коваль І. В. Розповсюдження фасціольозу великої рогатої худоби у зоні Лісостепу //Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Ветеринарна медицина. – 2015. – №. 1. – С. 136-139.

12. Гудь А., Довгій Ю. Поширення трематодозів великої рогатої худоби та заходи боротьби //Аграрний вісник Причорномор'я. – 2021. – №. 99.

13. Куляба О. В., Стибель В. В. Стан імунної системи корів за асоціації мікобактеріозів та фасціольозу //Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені СЗ Гжицького. – 2015. – №. 17, № 2. – С. 309-313.

14. Кручиненко О. В. Вміст хімічних елементів у печінці великої рогатої худоби за фасціольозу та дикроцеліозу //Regulatory Mechanisms in Biosystems. – 2018. – Т. 9. – №. 1. – С. 15-22.

15. Kulyaba O., Stybel V. Стан імунної системи корів за асоціації мікобактеріозів та фасціольозу //Scientific Messenger of LNU of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series: Veterinary Sciences. – 2015. – Т. 17. – №. 2. – С. 309-313.

16. Кручиненко О. В., Клименко О. С., Михайлютенко С. М. Біохімічні й імунологічні показники крові корів за фасціольозу та дикроцеліозу //Вісник Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету. – 2018. – №. 1-2. – С. 15-19.

17. Гудь А., Довгій Ю. Вплив фасціольозної інвазії на відтворювальну функцію та стан імунної системи корів при різній інтенсивності інвазії //Аграрний вісник Причорномор'я. – 2024. – №. 110. – С. 87-93.

18. Бойко А. А. Окремі особливості епізоотології фасціольозу великої рогатої худоби в умовах Поділля // Стан та перспективи виробництва, переробки і використання продукції тваринництва. – 2019. – С. 174-176.

19. Нагорна Л. В. Епізоотична ситуація щодо гельмінтозів великої рогатої худоби в господарствах сумської області //Scientific Progress & Innovations. – 2020. – №. 1. – С. 216-221.

20. Грицик О. Б. Сезонна динаміка чисельності адолескаріїв фасціоли звичайної у біотопах малого ставковика //Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини. – 2017. – №. 2). – С. 34-37.

21. Авраменко Н. В., Козій Н. В., Шаганенко Р. В., Шаганенко В. С. Комплексне лікування великої рогатої худоби за фасціольозу. *Науковий вісник ветеринарної медицини*. 2019. № 2. С. 46–52.

22. Бродовський В. А. Ветеринарно-санітарна оцінка м'яса і субпродуктів отриманих від забою великої рогатої худоби ураженої фасціольозом і дикроцеліозом. *Науковий вісник ЛНУВМБТ ім. С. З. Гжицького*. Т. 17. № 1 (61). Ч. 2. 2015. С. 220–225.

23.. Зінчук О. М., Зубач О. О., Гжегоцька Л. С., Чикайло А. Т., Коломійцев В. І., Фаюра О. П. Фасціольоз людини: труднощі діагностики та лікування. *Львівський медичний часопис. ACTA MEDIKA LEOPOLIENSIA*. 2015. Т. 17. № 4. С. 68–71.

24.Subhash Chandra Parija, Thomas J Marrie, Shekhar Koirala *Trematode Infection Updated: Mar 27, 2024 Medscape. Drugs & Diseases. Infectious Diseases (Chief Editor: Mark R Wallace)*

25.Joseph Adrian L Buensalido, Anna Flor G Malundo, Marja Arcangel Bernardo-Buensalido *Intestinal Flukes Updated: Sep 20, 2023. Medscape. Drugs & Diseases. Infectious Diseases (Chief Editor: Michael Stuart Bronze)*

26. Joseph Adrian L Buensalido, Anna Flor G Malundo, Marja Arcangel Bernardo-Buensalido *Intestinal Flukes Treatment & Management* Updated: Sep 20, 2023. Medscape. Drugs & Diseases. Infectious Diseases (Chief Editor: Michael Stuart Bronze)

27. Harbir Singh Arora, Jocelyn Y Ang *Fascioliasis* Updated: Jul 17, 2023 Medscape. Infectious Diseases Sections. Parasitic Infections / Trematode Infection / Chief Editor: Russell W Steele

28. Mehmood K, A review on epidemiology, global prevalence and economical losses of fasciolosis in ruminants / Zhang H, Sabir AJ, Abbas RZ, Ijaz M, Durrani AZ, et al.. *Microb Pathog.* 2017; 109: 253–262. 10.1016/j.micpath.2017.06.006 -[DOI-PubMed](#)

29. Naranjo Lucena A *The immunoregulatory effects of co-infection with Fasciola hepatica: From bovine tuberculosis to Johne's disease.* / Naranjo Lucena A, Garza Cuartero L, Mulcahy G, Zintl A. *Vet J.* 2017 Apr;222:9-16. doi: 10.1016

30. Ojeda-Robertos NF *First report and risk of infection of Fasciola hepatica (Linnaeus, 1761) in water buffaloes (Bubalus bubalis - Linnaeus, 1758) in Mexico.* / Ojeda-Robertos NF, Peralta-Torres JA, Parra-Bracamonte GM, Cruz-González AR, Luna-Palomera C, Ulín-Yzquierdo C, Pires LA, Molento MB. *Vet Parasitol Reg Stud Reports.* 2022 Feb;28:100682. doi: 10.1016

31. Fanke J.. Economic assessment of *Ostertagia ostertagi* and *Fasciola hepatica* infections in dairy cattle herds in Germany using Paracalc[®] / Fanke J, Charlier J, Steppin T, von Samson-Himmelstjerna G, Vercruyse J, Demeler J. *Vet. Parasitol.* 2017 Jun 15;240:39-48. doi: 10.1016

32. Wesółowska A *Preliminary Study of a Lettuce-Based Edible Vaccine Expressing the Cysteine Proteinase of Fasciola hepatica for Fasciolosis Control in Livestock.* / Wesółowska A, Kozak Ljunggren M, Jedlina L, Basałaj K, Legocki A, Wedrychowicz H, Kesik-Brodacka M. *Front Immunol.* 2018 Nov 13;9:2592. doi: 10.3389/

33..Dowling A Assessment of accuracy of liver fluke diagnostic tests using the gold standard of total worm counts./Dowling A, Lawrence KE, Howe L, Scott I, Pomroy WE. *Vet Parasitol Reg Stud Reports*. 2024 Sep;54:101102. doi: 10.1016

34.. Rufino-Moya PJ Advancement in Diagnosis, Treatment, and Vaccines against Fasciola hepatica: A Comprehensive Review./ Rufino-Moya PJ, Zafra Leva R, Martínez-Moreno Á, Buffoni L, Valderas García E, Pérez Arévalo J, Molina-Hernández V, Ruiz-Campillo MT, Herrera-Torres G, Martínez-Moreno FJ. *Pathogens*. 2024 Aug 7;13(8):669. doi: 10.3390/

35..Attia KAM Simultaneous analysis of the of levamisole with triclabendazole in pharmaceuticals through developing TLC and HPLC-PDA chromatographic techniques and their greenness assessment using GAPI and AGREE methods./ Attia KAM, El-Desouky EA, Abdelfatah AM, Abdelshafi NA. *BMC Chem*. 2023 Nov 24;17(1):163. doi: 10.1186

36. Gedefaw T Comparative analysis of anthelmintic treatments: impact on liver biomarkers and clinical recovery in sheep with fasciolosis./Gedefaw T, Mebratu AS, Dagnachew S, Fenta MD. *Front Vet Sci*. 2025 Feb 20;12:1485568. doi: 10.3389

37..Ciuffa AZ. Effectiveness of monepantel and levamisole to control gastrointestinal strongylid parasites of sheep. / Ciuffa AZ, Urzedo MCC, Silva DM, Pires BC, Rezende LM, Brasão SC, Macedo Júnior GDL, Rosalinski-Moraes F *Biosci J*. 2017 doi: 10.14393

38. Novobilský A Selective flukicide treatment of non-lactating cows and the corresponding production impact of Fasciola hepatica in dairy herds in Sweden./ Novobilský A, Rustas BO, Grandi G, Högberg N, Höglund J. *Vet Parasitol*. 2020 Jul;283:109180. doi: 10.1016

39. Корчан Л. М., Корчан М. І. Диктіокаульоз великої рогатої худоби в особистих підсобних господарствах Полтавської області /. Л.М Корчан, М.І Корчан - Зб. наук. пр. наук.-практ. конф. Професорсько-викладацького складу Полтавської державної аграрної академії за підсумками науково-дослідної роботи в 2015 році (м. Полтава, 18-19 трав. 2016 р.). Полтава : РВВ ПДАА, 2016. С. 144-145.